

ปราชญ์ชาวบ้าน
แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลบ้านเรื่อน

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเรื่อน
อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลบ้านเรื่อน

- ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านเกษตรกรรม นายณรงค์ ทองรักษ์
- ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านหัตถกรรม นายสนิท ทอสาร, นางพัตแก้ว วงษาปิ่น, นายถนัด คำภีลย์
- ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการแพทย์ไทย นางจันทร์เพ็ญ ปัญญารัตน์
- ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านภาษาและวรรณกรรม นายทองคำ วงค์เต็ง
- ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านศิลปกรรม นายถนัด คำภีลย์

ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านเกษตรกรรม

คุณณรงค์ ทองรักษ์

ปราชญ์ชาวบ้าน
เกษตรกรเกษตรผสมผสาน

ชื่อ คุณณรงค์ ทองรักษ์
เกิดเมื่อ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๑๕
อายุ ๕๒ ปี
สถานะภาพ สมรส
อาชีพ รับจ้างทั่วไป ทำการเกษตรเป็นอาชีพเสริมรายได้
ที่อยู่ ๑๕๐ บ้านเจดีย์สามยอด หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านเรื่อน อำเภอป่าซาง
 จังหวัดลำพูน ๕๑๑๒๐
โทรศัพท์ ๐๖๔-๒๗๘๗๘๔๗

ความรู้ความสามารถ ปฏิบัติตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ทำสวนเกษตรแบบผสมผสาน
โดยยึดหลัก “กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่กิน” ช่วยเหลือเศรษฐกิจในครัวเรือน
ประหยัดค่าใช้จ่ายของครอบครัว และเงินที่ได้จากการขายมีเงินเหลือเก็บเป็นเงินออมไว้
ใช้จ่ายในอนาคตได้ด้วย

คุณณรงค์ ทองรักษ์
เกษตรกร

ภาพประกอบการทำเกษตรผสมผสาน
ของคุณณรงค์ ทองรักษ์

ทำสวนลำไย

ชุดบ่อเลี้ยงปลาในบริเวณสวนลำไย

ชุดบ่อเลี้ยงปลาในบริเวณสวนลำไย ปลาที่เลี้ยงได้นำไปเป็นอาหารและขายเป็นรายได้เสริม

ภาพประกอบการทำเกษตรผสมผสาน
ของคุณณรงค์ ทองรักษ์

ปลูกพืชผักต่างๆ เพื่อไว้กินและขาย ตลอดจนถึงเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ไว้กินไข่
ที่เหลือนำไปขายสร้างรายได้ให้ครอบครัว

เป็นเกษตรกรตัวอย่างที่หน่วยงานต่าง ๆ มาศึกษาดูงาน และนำไปเป็นตัวอย่างที่ดีได้

ภาพประกอบการทำเกษตรผสมผสาน
ของคุณณรงค์ ทองรักษ์

ผลิตผลที่ได้รับจากสวนเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านหัตถกรรม

นายสนิท ทอสาร
นางพั๊ดแก้ว วงษาปิ่น
นายถนัด คำภีลย์

ปราชญ์ชาวบ้าน
แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำโคมยี่เป็งหรือโคมล้านนา

นายสนิท ทอสาร อายุ 78 ปี

ภูมิปัญญาไทยหรือที่เรายกย่องกันว่าปราชญ์ชาวบ้านมีหลากหลายตามความถนัดและการปฏิบัติของแต่ละคนเป็นผู้ที่ได้หล่อหลอมองค์ความรู้จากประสบการณ์ซึมซับมเพาะค้นคว้าทดลองโดยใช้วิถีชีวิตของตนเองทั้งทางกายและใจมาเป็นเครื่องทดลองเพื่อแสวงหาความถูกต้องจนกระทั่งประสบความสำเร็จจึงคิดสร้างสรรค์กลั่นกรองสิ่งที่มีคุณค่าแก่ชีวิตมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้สืบสานอันถือว่าเป็นทั้งปัญญาและเป็นสมบัติมรดกตกทอดที่มีคุณค่ามหาศาลแก่แผ่นดินจากประสบการณ์ความคิดและวิถีการดำรงชีวิตของปราชญ์ชาวบ้านแต่ละท่านล้วนแล้วแต่เป็นต้นแบบเป็นชุมชนทรัพยากรทางปัญญาที่สำคัญสร้างคุณูปการต่อความเป็นอยู่การประกอบอาชีพทำมาหากินในท้องถิ่น

ชื่อ - นามสกุล	นายสนิท ทอสาร
วัน/เดือน/ปีเกิด	21 ก.พ. 2485
อายุ	82 ปี
ที่อยู่ปัจจุบัน	14 หมู่ที่ 8 บ้านบ่อควา ต.บ้านเรื่อน อ.ป่าซาง จ.ลำพูน
มีความรู้ / เชี่ยวชาญ	ด้านการทำโคมยี่เป็งหรือโคมล้านนา

การทำโคมยี่เป็ง

ในช่วงก่อนจะถึงวันเพ็ญเดือนยี่ ชาวล้านนาที่มีฝีมือเชิงช่างจะประดิษฐ์โคมรูปลักษณะต่างๆ เพื่อเตรียมใช้ในการจุดดวงประทีปบูชาที่วัดในวันเพ็ญเดือนยี่ โดยการแขวนใส่ค้ำโคมบูชาตามพระธาตุเจดีย์ แหวนไว้หน้าวิหาร กลางวิหาร หรือในปัจจุบันนิยมแขวนประดับตกแต่งตามอาคารบ้านเรือน โคมล้านนามีลักษณะหลากหลายรูปแบบ แล้วแต่การสร้างสรรคตามภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น โคมรูปแบบโบราณที่พบทั่วไปในล้านนา เช่น โคมรังมดส้ม (โคมธรรมจักร) โคมดาว โคมไห โคมเงี้ยว(โคมเพชร) โคมกระบอก โคมหุกระต่าย โคมดอกบัวโคมญี่ปุ่น โคมผัด ฯลฯ ในปัจจุบันมีการประดิษฐ์โคมรูปแบบใหม่ เช่น โคมรูปจรวด รูปเครื่องบิน โคมร่ม โคมปราสาท ฯลฯ โคมต่างๆเหล่านี้ส่วนใหญ่ใช้ไม้ไผ่เฮี้ยะ นำมาหักขึ้นเป็นโครง ติดกระดาษสาหรือกระดาษแก้ว ฝ้าดิบ ตัดลายกระดาษสีเงิน สีทองประดับตกแต่งลวดลายอย่างสวยงาม โคมยี่เป็งแต่ละชนิด มีความแตกต่างกันที่รูปทรงและการประดับตกแต่งลวดลายเป็นรูปแบบเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ในที่นี้ จะขอกล่าวถึงโคมยี่เป็งที่นิยมใช้ในปัจจุบัน

โคมรังมดส้ม

โคมรังมดส้ม บ้างเรียกว่า โคมเสมาธรรมจักร มีรูปทรงที่เหมือนรังมดส้ม (มดแดง) และรูปทรงเป็นแปดเหลี่ยม จึงเรียกว่า ธรรมจักร โคมรังมดส้มนี้ ใช้ไม้ไผ่เฮี้ยะ เหลาให้เป็นเส้น กว้างประมาณ ๑ เซนติเมตร หนาประมาณ ๒ - ๓ มิลลิเมตร นำมาหักเป็น ๑๖, ๒๔ เหลี่ยมหรือตามต้องการ นำมาผูกด้วยด้ายให้แน่น เมื่อมัดโครงเสร็จแล้ว นำไม้เฮี้ยะที่เตรียมไว้มาหักมุม เพื่อทำหุโคมเป็นรูปสามเหลี่ยม เมื่อทำเป็นโครงสำเร็จแล้ว ติดกระดาษรอบโครง ปล่อยส่วนบนไว้เพื่อเป็นช่องใส่ดวงประทีป และให้อากาศเข้ามาในโคมได้ ตัดลวดลาย อาจจะเป็นลายดอกกำกอก (ลายประจำยาม) ลายตะวัน สำหรับประดับตกแต่ง หลังจากนั้นติดหางโคม

สำหรับกระดาษที่ใช้ทำโคม อาจใช้กระดาษแก้วหลากสีเป็นอุปกรณ์ทำโคม ถ้าใช้กระดาษสี ไม่นิยมประดับด้วยลวดลาย โคมรังมดส้มใช้จุดเป็นพุทธบูชา

ผลงานการทำโคมยี่เป็ง

การเผยแพร่ความรู้เรื่องการทำโคมยี่เป็งแก่ชุมชนและเยาวชน

วิทยากรสอนทำโคมให้กับคนในชุมชนและผู้สนใจ

การเผยแพร่ความรู้เรื่องการทำโคมยี่เป็งแก่นักเรียนอุปกรณ์การทำโคม

วิทยา

การสอนทำโคมให้กับเด็กนักเรียน

ปราชญ์ชาวบ้าน

๑. ชื่อ : นางพัตแก้ว วงษาปิ่น อายุ ๗๓ ปี

๒. วัน เดือน ปีเกิด : ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔

๓. ที่อยู่ปัจจุบัน : ๔๙ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านเรื่อน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

๔. เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ :

๕. ประวัติ

สถานะ : หม้าย

คู่สมรส : นายเล็ง วงษาปิ่น

มีบุตร : จำนวน ๒ คน

นายผล วงษาปิ่น

นายเกษา วงษาปิ่น

อาชีพ : -

การศึกษา : ป.๔

๖. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง การทำคอมไฟลันนา

๗. วิธีการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : สืบได้จากผู้ที่มีความรู้จึงมาลองฝึกทำเอง

๘. แนวความคิด : อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานจักรสานให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษา และทำเป็นรายได้

๙. ประวัติการศึกษาดูงาน : -

๑๐. กิจกรรมช่วยเหลือสังคม : ช่วยงานกิจกรรมผู้สูงอายุในหมู่บ้าน

๑๑. รางวัล และประกาศเกียรติคุณที่เคยได้รับ : -

รูปภาพประเพณีชาวบ้าน

ร่วมโครงการประเพณีริ้วสวน
ศรีชุม หมู่ 4 ตำบลบ้านเวียง
อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
สนับสนุนโดย อบต. บ้านเวียง อ.ป่าซาง จ.ลำพูน
องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

รูปภาพประชาชนชาวบ้าน

ปราชญ์ชาวบ้าน

๑. ชื่อ : นายถนัด คำภีลย์ อายุ ๗๙ ปี

๒. วัน เดือน ปีเกิด : ๓ เมษายน ๒๔๘๘

๓. ที่อยู่ปัจจุบัน : หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านเรื่อน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

๔. เบอร์โทรติดต่อ :

๕. ประวัติ

สถานะ : สมรส

คู่สมรส : นางคำสุข คำภีลย์

มีบุตร : จำนวน ๒ คน

นายกรีน คำภีลย์

นางสาวมลวิมลย์ คำภีลย์

อาชีพ : -

การศึกษา : ป.๔

๖. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง การทำคอมไฟลันนา

๗. วิธีการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : สืบได้จากผู้ที่มีความรู้จึงมาลองฝึกทำเอง

๘. แนวความคิด : อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานจักสานให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษา และทำเป็นรายได้

๙. ประวัติการศึกษาดูงาน : -

๑๐. กิจกรรมช่วยเหลือสังคม : ช่วยงานกิจกรรมผู้สูงอายุในหมู่บ้าน

๑๑. รางวัล และประกาศเกียรติคุณที่เคยได้รับ : -

รูปภาพประชาชนชาวบ้าน

ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการแพทย์ไทย

คุณยายจันทร์เพ็ญ ปัญญารัตน์
(คุณยายหอม)

ปราชญ์ชาวบ้าน
การนวดแผนโบราณ

ชื่อ คุณยายจันทร์เพ็ญ ปัญญารัตน์ (คุณยายหอม)
เกิดเมื่อ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๗ อายุ ๘๐ ปี
สถานะภาพ หม้าย
อาชีพ รับจ้างทั่วไป รับนวดคลายเส้นเป็นอาชีพเสริม
ที่อยู่ ๑๒๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านเรือน อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี
โทรศัพท์ ๐๘๒-๐๔๗๒๓๙๓

ความรู้ความสามารถ สามารถนวดจับเส้นได้โดยเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องเรียนมาและ
สามารถเผยแพร่ความรู้ให้แก่บุคคลที่สนใจได้ความรู้ได้ นวดแก้ปวด
เมื่อยได้

ภาพการนวดจับเส้นคลายปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ
โดยคุณยายจันทร์เพ็ญ ปัญญารัตน์ (คุณยายหอม)

นวดจับเส้นแขน ไหล่ และ หลัง
เพื่อคลายปวดเมื่อย

ภาพการนวดจับเส้นคลายปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ
โดยคุณยายจันทร์เพ็ญ ปัญญารัตน์ (คุณยายหอม)

หลังจากการนวด ผู้รับบริการต้องเอาน้ำล้างมือให้คุณยายหอม
ตามความเชื่อว่าจะไม่ล้างมือให้คุณยายอาจทำให้คุณยายจะเกิดอาการเจ็บป่วยได้

ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านภาษาและวรรณกรรม

คุณตาทองคำ วงศ์เต็ง

ปราชญ์ชาวบ้าน “ครูสอนภาษามอญ”

คุณตาทองคำ วงค์เต็ง

ชื่อ คุณตาทองคำ วงค์เต็ง
เกิดเมื่อ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๘๔
อายุ ๘๓ ปี
สถานะภาพ สมรส
อาชีพ รับจ้างทั่วไป และทำขนมขาย
ที่อยู่ ๘๔/๑ บ้านหนองคู หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านเรื่อน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ๕๑๑๒โทรศัพท์ ๐๘๓-๑๕๖๒๙๕๙

ความรู้ความสามารถ มีความรู้ทางด้าน การอ่านและเขียนภาษามอญซึ่งเป็นภาษาถิ่นของหมู่บ้านหนองคูที่เป็นชุมชนชาวมอญอาศัยอยู่ สามารถท่องบทสวดภาษามอญแทนภาษาบาลีได้เป็นอย่างดีจึงได้รับยกย่องเป็นมรรคนายกวัด และเป็นผู้นำในกาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยใช้ภาษามอญได้เป็นอย่างดี และรับสอนภาษามอญให้กับทุกคนที่มีความสนใจโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ

คุณตาทองคำ วงค์เต็ง ปราชญ์ชาวบ้านหนองคู

คุณตาทองคำ วงศ์เต็ง
ปราชญ์ชาวบ้านหนองตู่

ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านศิลปกรรม

คุณเพิ่มพูล ทองรักษ์

ปราชญ์ชาวบ้าน “ช่างปูนปั้น”
คุณเพิ่มพูล ทองรักษ์

- ชื่อ นายเพิ่มพูล ทองรักษ์
เกิดเมื่อ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๓๙
อายุ ๒๘ ปี
สถานภาพ โสด
อาชีพ รับจ้าง
ที่อยู่ ๙๘ บ้านเจดีย์สามยอด หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านเรื่อน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ๕๑๑๒๐
โทรศัพท์ ๐๘๐-๒๒๙๐๘๖๖
ความรู้ความสามารถ ช่างปูนสามารถปั้นปูนเป็นรูปต่าง ๆ ได้อย่างสวยงาม เช่น รูปสิ่งที่ตั้งตามวัด บัวปูนปั้น ปูนรูปพระ ฯลฯ สามารถเผยแพร่ความรู้ความสามารถแก่ผู้ที่สนใจได้

คุณเพิ่มพูล ทองรักษ์

ภาพประกอบฝีมือการปั้นต่าง ๆ จากปูน
ของ คุณเพิ่มพูน ทองรักษ์

ปั้นรูปเหมือนต่าง ๆ

ภาพประกอบฝีมือการปั้นต่าง ๆ จากปูน
ของ คุณเพิ่มพูน ทองรักษ์

ผลงานการปั้นรูปเหมือนของพระ

ภาพประกอบฝีมือการปั้นต่าง ๆ จากปูน
ของ คุณเพิ่มพูน ทองรักษ์

ผลงานการปั้นรูปเหมือนของพระ